

І останнє: «Інтерактивне навчання – це, за сутністю, неформальне навчання!» Які ж тут «жорстко окреслені регламентації»? Треба завжди пам'ятати, що формальна сторона є консервативною і людину ніколи до кінця не «прорахувати» і, тим більше, не вкласти у «прокрустове ложе» формальних систем.

З цього приводу у моїх колег викликає занепокоєння той ентузіазм, з яким починається впровадження кредитно-модульної системи навчання.

Навколо цього процесу бачиться ряд дискусійних питань:

1. Якщо це «система», то що є її «систематизуючим фактором? Яка метатеорія, тобто законодавчо закріплена, етично зумовлююча концепція.

2. Чим, як не абсолютизацією звичайного («індивідуального підходу») є ця система?

3. Як можна пристосувати до «гіперформальної» кредитно-модульної системи демократизм неформальних інтерактивних методів навчання?

4. Хто провів науковий експеримент з впровадження цієї системи й доказав її переваги у порівнянні з традиційним навчанням?

5. Чому відсутня альтернатива демократичного вибору між традиційним навчанням і новітніми системами? Звідки за умов «пциоралізму» такий «монополізм»?

Підводячи підсумок, зазначу, що людство вже має універсальну методологію пізнання. Це – діалектика! Але без свого «субстанційного етичного ядра» вона залишається звичайною методикою: формальною і абстрактною.

Відсутність же об'єднуючого, «систематизуючого фактора», за словами німецького філософа Ф. Ніцше, – це ситуація, коли елементи будь-якої моделі постають один проти іншого, що ми і бачимо у фактах непорозуміння студентів з викладачами і в прикрих явищах «загальнодержавного розбрату» за умов відсутності національної ідеї.

Сподіваюсь на покращення проаналізованої ситуації і переконаний, що без нашої спільної участі оптимістичний прогноз не підтвердиться.

Тож, користуючись нагодою, від імені своїх колег, пропоную:

1. Вимагати від Міністерства освіти і науки України невідкладної розробки методологічного забезпечення навчально-виховного процесу.

2. Продовжити роботу (вже у спільному руслі) зі створення корпоративної ідеології та методології вищих навчальних закладів Укоопспілки.

3. Докласти спільних зусиль у напрямі реальної демократизації освітнього процесу в системі «університет – коледж».

4. Розробити спільні програми захисту студентів і педпрацівників від загрози впливу маніпулятивних технологій, які не мають «етичних запобіжників».

Безумовно, ми не претендуємо на ексклюзивність запропонованих ідей, а також на «кістину в останній інстанції», бо, як завжди кінцевими і безпристрасними арбітрами будуть практика і суд історії!

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ СПІЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ

М.Є. Рогоза,

*проректор з науково-педагогічної роботи, професор, д.е.н.
Полтавський університет споживчої кооперації України*

Розвиток будь-якої країни пов'язаний із розвитком інформаційно-телекомунікаційних технологій, розвиток яких, у свою чергу, залежить від застосування їх в освіті. Нові інформаційні технології суттєвим чином змінюють спосіб навчальної діяльності в університеті, адже, в першу чергу, професорсько-педагогічний склад повинен створити методiku навчання і освіти, що вписується в простір інформаційного суспільства. Це можливо при розумінні можливостей, які надає нова техніка і інформаційні технології її спільного використання зі студентами для навчальної діяльності.

Значимість впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних методів у навчанні велика, але при всій важливості технічної складової зовсім не зводиться тільки до неї, так як інформаційне суспільство перш за все означає наявність фахівця, здатного ефективно діяти в новому інформаційному просторі, сутність якого в значній мірі обумовлює становлення глобалізації. Саме глобалізація утверджується і розвивається на основі сучасної інформаційно-телекомунікаційної техніки та нових технічних можливостей, що ведуть і до зміни типу виробництва з індустріального на науково-інформаційний. З цієї точки зору хотів би зупинитися на деяких аспектах методики спільної навчальної діяльності викладачів і студентів, аби виокремити ті проблеми, на які треба звернути увагу, реалізуючи зазначені завдання при формуванні фахівців, здатних конкурувати на ринку праці.

Впровадження інформаційних технологій забезпечує доступ до національних та світових інформаційних мереж, що створює умови для нових можливостей для навчального процесу і наукових досліджень. З цієї метою наш університет підключено до Інтернету і до ефективно нині діючої української наукової освітньої мережі «Уран», головне призначення якої – забезпечення університетів інформаційними галузями на основі Інтернет-технологій, до якої приєднано 87 вищих навчальних закладів і установ. Сама мережа об'єднана з європейською освітньою мережею *GEANT II*. Це означає, що студенти і викладачі нашого університету та «Урану» мають доступ до електронних інформаційних ресурсів не тільки України, а й до ресурсів європейських країн.

Як відомо, що європейська освіта як складна, взаємозалежна в основних своїх елементах система відповідає всім системним принципам, її неможливо звести до суми ознак, притаманних

національним європейським системам освіти. Властивості європейської освіти формуються взаємодіями економічних, соціальних і культурних середовищ, техносфер та інститутів, у тому числі й міжнародних. У зв'язку з цим в університеті розроблено підходи до формування стратегії освітньої діяльності університету в рамках болонського протоколу та систему принципів при запровадженні кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Окрім того, все більш очевидним є вплив випереджального розвитку інтернаціоналізації в сфері освіти порівняно з економічною. Інтернаціоналізація освіти – це процес об'єктивний, динамічний, різні форми йому були властиві завжди. Цей процес пов'язаний із загальними паралельними процесами й загальними соціально-економічними та культурними явищами в світі. У становленні міжнародного освітнього простору можна виділити кілька етапів, різних за змістом і засобами взаємодії, але лише в останні 30–40 років, у міру становлення постіндустріального етапу розвитку цивілізації, коли вперше в історії не виробництво визначальним чином починає впливати на характер освіти людини, а навпаки, саме освіта стає первинним фактором розвитку, міжнародний освітній простір виявляє зримі риси єдності.

У зв'язку з цим інтеграція України у світове співтовариство зумовлює врахування того, що розвинені країни практично завершили перехід до інформаційного суспільства, а Україна поспішно вирішує ці питання. Завчасно створені умови для інформатизації в Полтавському університеті споживчої кооперації України надають можливість невідкладного вирішення використання інформаційних технологій та інтерактивних методів спільної навчальної діяльності викладачів і студентів. У контексті цього питання необхідно окремо відзначити координацію основних напрямів розвитку інформаційних технологій в університеті, яку здійснюють кафедри економічної кібернетики, інформаційно-обчислювальних систем, математичного моделювання та соціальної інформатики, навчально-науковий інформаційний центр та центр управління якістю освітньої діяльності.

Відповідно до завдань навчального закладу пріоритетного розвитку в університеті набули наступні інформаційно-комунікаційні технології: аудиторного та дистанційного навчання, бібліотечні, телекомунікаційні, програмування.

В університеті функціонує декілька десятків комп'ютерних класів, обладнаних сучасною комп'ютерною технікою. Оскільки особливу роль у процесі підготовки фахівців відіграють мультимедійні технології, то вони інтенсивно впроваджуються в навчальний процес в університеті. Для розв'язання однієї із найважливіших проблем навчального закладу – формування практичних навичок майбутніх

фахівців у роботі з лабораторним та виробничим обладнанням – в університеті планується розробка працівниками навчально-наукового інформаційного центру та викладачами кафедр університету інтерактивних мультимедійних тренажерів, імітаційних програм тощо.

В університеті створений і впродовж кількох місяців працює відділ дистанційного навчання, основним завданням якого є створення комп'ютерної підтримки його технологій. Практично з усіх дисциплін розроблено електронні версії навчальних посібників за кредитно-модульною системою організації навчального процесу на перших курсах усіх спеціальностей, доступ до яких можна дістати як з віртуальних навчальних середовищ, так і з електронної бібліотеки. З метою обміну досвідом в університеті необхідно створити постійно діючий науково-практичний семінар «Теорія та практика дистанційного навчання», в роботі якого можуть брати участь науковці і викладачі з університетів Полтави та інших міст України.

Нині впроваджено один з важливих напрямів розвитку інформаційно-комунікаційних технологій – це *on-line* трансляції важливих заходів як у локальну мережу, так і в Інтернет, впроваджено електронний документообіг. Усі наукові акції університету (конференції, семінари) можна буде переглянути через Інтернет.

Студенти університету мають практично необмежений безкоштовний доступ до серверів мережі Інтернет не лише з комп'ютерних класів, а й доступ до мережі в гуртожитках. Зручно працювати в мережі Інтернет з електронної читальної зали університету, доповнюючи її інформаційні можливості електронного фонду. У цій залі студенти можуть підготувати реферат, відшукати потрібну книгу і замовити її на електронний абонемент, який забезпечує швидке обслуговування чи читачькими квитками і штрих-кодом.

Багато уваги приділяється розробці програмних засобів як для забезпечення навчального процесу, так і для підтримки інших напрямів діяльності. За останні роки було розроблено ряд програмних продуктів, таких як системи тестування для проведення практичних і лабораторних занять. Інтенсивними темпами розробляються *Web*-сайти кафедр для забезпечення необхідним методичним забезпеченням навчального процесу за його різними формами. Крім того? *Web*-сайт університету використовується для навчання та адміністрування.

Пріоритетним напрямом досліджень в університеті є розробка нових засобів, методів, методик із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, які дають змогу вдосконалити процеси управління, навчання та фінансового менеджменту. Основними серед таких досліджень, над якими працюють науковці університету, є розробка та вдосконалення автоматизованих систем, до яких відносяться підсистеми «Абітурієнт», «Навчальний центр», які надають

можливість автоматизувати функції по забезпеченню організації навчального процесу за кредитно-модульною системою навчання та його прозорості.

Створення лабораторії геопросторових методів, яка буде займатися дослідженнями дистанційного навчання для віддалених навчальних центрів, що входять до комплексу Полтавського університету споживчої кооперації України, є нині актуальною проблемою для університету. Дистанційне навчання, яке в найбільшій мірі відповідає глобалізованому світу, не має кордонів і перешкод, але такий вид технології навчання ніколи не витіснить традиційний тип навчальної діяльності. Тому задачею досліджень технологій дистанційного навчання є доповнення можливостей традиційного. Така форма навчання займатиме все більше місце в інформаційному знанневому просторі, створюваного університетом.

На часі створення мережі аудіо-відеотрансляції для віддалених навчальних центрів університетського комплексу, що дозволить не тільки застосувати демонстрацію лекційного матеріалу в реальному часі, але й об'єднувати вивчення й обговорення, інтерактивне спілкування студента й викладача, що істотно підвищує ефективність навчання. Основними можливостями цього комплексу є трансляція аудіо-та відеоінформації будь-якого комп'ютера на інші, дистанційне керування викладачем робочим місцем студента, індивідуальне та групове спілкування викладача та студентів, робота з динамічно сформованими групами, використання в якості лінгафонного кабінету.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ НАВЧАННЯ

*Н.І. Огуй, доцент, к.е.н.; Н.М. Карпенко, доцент
Полтавський університет споживчої кооперації України*

Забезпечення вищим навчальним закладом конкурентоспроможності в умовах зростаючої конкуренції на ринку освітніх послуг можливо лише за рахунок постійного поліпшення якості освітньої діяльності та рівня підготовки фахівців.

Зараз практично кожний ВНЗ намагається знайти відповідь на питання: як стати привабливішим як для споживачів освітніх послуг, так і для потенційних роботодавців.

Для вирішення цих проблем у ПУСКУ запроваджена система управління якістю, реалізується відповідна кадрова політика, здійснюється постійна актуалізація навчальних програм, застосовуються новітні освітні технології та інноваційні методи навчання.

Важливу роль у забезпеченні відповідності якісного рівня освітніх послуг вимогам сьогодення відіграє систематичний моніторинг навчальної діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу. Він дозволяє своєчасно виявити проблемні питання та здійснити відповідне коригування процесів, створивши, таким чином, необхідні умови для поліпшення якості освітніх послуг.

Головна мета такого моніторингу – удосконалення системи управління навчальним процесом на основі отримання достовірної інформації про змістовні параметри та ефективність навчальної діяльності викладачів і студентів.

Постійно діюча система спостережень за навчальною діяльністю викладачів і студентів дозволяє виявити потенційні невідповідності та попередити можливі ризики в розвитку освітнього процесу вищого навчального закладу.

Інформація, яку отримує керівництво навчального закладу в результаті моніторингу, повинна відповідати наступним вимогам:

- бути максимально *об'єктивною* – відображати реальний стан речей;
- бути максимально *точною* – похибка вимірювань має бути мінімальною;
- бути максимально *повною* – джерела інформації повинні максимально перекривати досліджувану область (кількість респондентів має бути не меншою 20 % загальної кількості учасників процесу);
- бути *достатньою* – дозволити прийняти обґрунтоване управлінське рішення;
- бути *оперативною* – своєчасною для використання та прийняття управлінських рішень;
- бути *систематизованою* – інформація, отримана з різних джерел має бути приведеною до спільного знаменника;
- бути *оптимальною та доступною* – відповідати запитам різних користувачів інформації.

Моніторинг якості навчальної діяльності виконує такі функції:

- інформаційну – є інформаційною базою для прийняття управлінських рішень;
- контролюючу – здійснюється контроль якості навчальних занять та виявлення існуючих невідповідностей;
- стимуляційну – спонукає викладачів до постійного удосконалення змісту, методики та засобів проведення навчальних занять;
- профілактичну – дозволяє виявити потенційні невідповідності та запровадити необхідні профілактичні заходи щодо попередження їх виникнення в майбутньому.

Здійснюючи моніторинг освітньої діяльності, важливо відстежити саме ті фактори, які суттєво впливають на якість освітніх послуг і на які ВНЗ може впливати внутрішніми управлінськими рішеннями (кадрове та методичне забезпечення навчального процесу, структура